

TOHTORIKOULUTUSVERKOSTO

Anneli Ahvenniemi, Aalto yliopisto
Anu Helkkula, Hanken Svenska handelshögskolan
Annukka Jakkula, Lapin yliopisto
Anu Juslin, Tampereen teknillinen yliopisto
Virpi Juppo, Vaasan yliopisto
Pia-Maria Kallio, Åbo Akademi
~~Katja Kiviharju~~/Merja Sagulin, Taideyliopisto
~~Merja Lyytikäinen~~, Itä-Suomen yliopisto
~~Pirjo Nikander~~/Olli Nuutinen, Tampereen yliopisto
Tuula Oksanen, Jyväskylän yliopisto, pj.
Riitta Kamula, Oulun yliopisto
Elise Pinta, Turun yliopisto
Maija Urponen, Helsingin yliopisto
Terhi Virkki-Hatakka/~~Sari Damsten~~, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Vierailijat:

Henriikka Mustajoki (kohdat 2 ja 3)
Timo Korkeamäki (kohta 6)

KOKOUSNUMERO 4/2016

Aika: 30.11.2016 klo 11:00–15:00

Paikka: Hanken, lärärrummet, Arkadiankatu 22

ASIALISTA

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 11:15. Todettiin, että Oulun yliopiston yhteyshenkilö verkostossa on jatkossa Riitta Kamula ja Taideyliopiston yhteyshenkilö on Merja Sagulin. Käytiin lyhyt esittäytymiskierros.

2. Avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssi

[Vaihdettiin asioiden käsittelyjärjestyksestä siten, että kohta 2 käsiteltiin kohdan 3 jälkeen.]

Henriikka Mustajoki kertoi verkkokurssin suunnittelun tilanteesta. Verkoston jäsenet saivat edellisessä kokouksessa 6.10.2016 tehtäväkseen käydä yliopistojen sisällä keskustelua verkkokurssin kielestä. Oltiin yksimielisiä siitä, että kurssin kieli voi olla englantia, jos materiaaliin liitetään suomenkielinen sanasto ja muuta suomenkielistä tukimateriaalia mm. ponnahdusikkunoita hyödyntäen. Keskusteltiin myös kurssin laajuudesta ja kurssin ohjausryhmässä määritellyistä oppimistavoitteista:

1. Understand what it means to conduct research openly and the benefits and impact of doing so.

2. Identify suitable tools to help you embrace OS at each stage of the research lifecycle;
3. Understand the key challenges that can arise when researching in the open and how to address these;
4. Ability to engage in the process of developing open access in your own research and for the benefit of the research field and society

Tarkennettiin, että kurssimateriaali tulee Haka-tunnuksilla avoimesti saataville samaan tapaan kuin tutkimusetiikan verkkokurssin materiaali. Kurssin pilotointi on suunniteltu syksyille 2017 ja kurssimateriaalin käyttöönotto vuoden 2018 alkuun. Suurin haaste tällä hetkellä on kurssin tekninen toteutus. Verkoston ja ohjausryhmän toiveena on ollut kaikille kansallisille tohtoritason verkkokursseille yhteinen alusta. Mahdollisuuksia tähän on tiedusteltu OKM:stä, CSC:ltä ja useammasta yliopistosta, mutta halukkuutta alustan tarjoamiseen ei ole. Keskusteltiin mahdollisuudesta ostaa alusta kaupalliselta toteuttajalta. Kustannukset voidaan alkuvaiheessa kattaa ATT ja TOHTOS -hankkeiden varoilla. Hankkeiden päätyttyä materiaalin omistajuus ja alustan kustannukset siirtyisivät yliopistoille, jolloin niiden jakamisesta sekä materiaalin päivittämisestä olisi sovittava yliopistojen kesken. Toisena vaihtoehtona otettiin esille mahdollisuus sijoittaa kurssimateriaali ilman kustannuksia esim. Helsingin yliopiston Moodleen, jolloin se näyttäytyisi muille käyttäjille ko. yliopiston materiaalina. Materiaali voidaan myös jakaa jokaisen yliopiston omaan Moodleen, jolloin sen päivittäminen jäisi kunkin yliopiston omalle vastuulle eikä valtakunnallisen verkkokurssin järjestäminen olisi mahdollista.

Päätettiin, että kurssin kieli on englanti ja laajuus 1 op. Oppimistavoitteisiin liittyviä ehdotuksia voi lähettää Henriikalle. Henriikka selvittää yhteistyössä TOHTOS-hankkeen kanssa millä ehdoilla kurssialusta voitaisiin ostaa Mediamaisteri -yritykseltä <http://www.mediamaisteri.com/fi>. Verkoston jäsenet ottavat yhteisen kurssialustan tarpeen mahdollisuuksien mukaan vielä esille omissa yliopistoistoissaan. Alustan vaatimusmäärittely on tehty ja sen saa tarvittaessa Henriikalta. Asiaan palataan verkoston seuraavassa kokouksessa.

3. Raportti tutkimusetiikan verkkokurssista

Tohtorikoulutusverkosto toimii tutkimusetiikan verkkokurssin seurantaryhmänä. Kuultiin Henriikka Mustajoen raportti kurssin toteutumisesta. Valtakunnalliseen verkkokurssiin on osallistunut syksyllä 2016 11 tutkijakoulua. Osallistujamäärä on ollut ennakoitua suurempi (403 ilmoittautunutta ja 302 kurssin suorittanutta). Verkkokurssiin on yhdistetty lähiovetusta neljässä yliopistossa. Opiskelijat ovat antaneet kurssista hyvää palautetta, jonka perusteella kurssi on tarpeellinen ja se on saavuttanut tavoitteensa. 51 % palautekyselyyn vastanneista arvioi kurssin työmäärän oletettua suuremmaksi. Keskusteltiin palautteesta ja kurssin laajuudesta.

Päätettiin, että valtakunnallisen verkkokurssi järjestetään jatkossakin 1 op:n laajuisena siten, että kurssi on mahdollista laajentaa lisätehtävällä 2 opintopisteeseen ja lähiovetuksella 3 opintopisteeseen. Henriikka keventää kurssin sisältöä hieman palautteen perusteella. Seuraava valtakunnallinen verkkokurssi alkaa 24.2.2017. Henriikka tiedottaa kurssista verkostolle.

4. Yhteinen linjaus ennen tohtoriopinto-oikeuden myöntöä suoritettujen opintojen ja artikkeleiden määrästä

Tohtorikoulutusverkostossa on toivottu käytävän keskustelua, siitä kuinka paljon tohtorintutkintoon voidaan sisällyttää ennen tohtoriopinto-oikeuden myöntöä suoritettuja opintoja ja julkaistuja

artikkeleita. Keskusteltiin asiasta siitä näkökulmasta, onko asia valtakunnallisesti linjattava vai kuuluuko se yliopistojen autonomian piiriin. Todettiin, että asian linjaaminen valtakunnallisesti on haasteellista, koska tutkintovaatimukset ja niihin sisältyvät opinnot sekä väitöskirjaan vaadittujen artikkeleiden määrä eroavat yliopistojen välillä ja jopa yliopistojen sisällä. Otettiin esille TENKin ja UNIFIn suositus (Tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjaus- ja tarkastusprosessiin), jonka mukaan: *”Väitöskirjakäsikirjoitusta, jolle ei syystä tai toisesta ole myönnetty väittelylupaa yliopistossa (esim. työn tason tai hyvän tieteellisen käytännön loukkauksen vuoksi), ei tule ilman perusteltua syytä ottaa käsiteltäväksi toisessa yliopistossa.”* ja *”Yliopistossa hylättyä väitöskirjaa ei tulisi ottaa käsiteltäväksi toisessa yliopistossa ilman perusteltua syytä.”* Otettiin esille myös UNIFIn Ohjeet yliopistojen yhteistyönä järjestettävän tutkintokoulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen, joiden mukaan *”Aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan kunkin yhteistyöyliopiston periaatteiden mukaan: kukin yliopisto ratkaisee hyväksi luovun siinä yliopistossa suoritettavien opintojen osalta.”* Puheenjohtaja kertoi, miten asiaa on käsitelty Jyväskylän yliopistossa ja minkälaisiin muotoiluihin yliopiston tutkintosäännössä, väitöskirjvaatimuksissa ja yleisissä valintaperusteissa on päädytty.

Todettiin, että tohtorintutkintoon sisällytettävien ennen tohtoriopinto-oikeuden myöntöä suoritettujen opintojen ja julkaistujen artikkeleiden määrää ei ole järkevää pyrkiä rajaamaan valtakunnallisella linjauksella. Olemassa olevat suositukset ja ohjeet antavat suuntaa yliopistojen sisäisille toimintatavoille:

- Tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjaus- ja tarkastusprosessiin: <http://www.tenk.fi/fi/ohjeet-ja-julkaisut>
- Ohjeet yliopistojen yhteistyönä järjestettävän tutkintokoulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen <http://www.unifi.fi/toiminta/julkaisut/>

5. Tohtorikoulutuspäivän jatkosuunnitelmat

[Vaihdettiin asioiden käsittelyjärjestystä siten, että kohta 5 käsiteltiin kohdan 6 jälkeen.]

Turun yliopisto järjesti 5.10.2016 ensimmäisen valtakunnallisen tohtorikoulutuspäivän, joka kokosi yhteen noin 100 osallistujaa eri yliopistoista. Elise Pinta kertoi tohtorikoulutuspäivän järjestelyistä ja osallistujien antamasta palautteesta. Palautteen perusteella tapahtumalle on tarvetta myös jatkossa. Keskusteltiin millä tavalla tohtorikoulutuspäivän järjestäminen voitaisiin ottaa osaksi tohtorikoulutusverkoston toimintaa. Todettiin, että ensimmäinen tohtorikoulutuspäivä oli järjestelyiltään onnistunut ja samaa mallia voidaan käyttää myös jatkossa. Sovittiin seuraavista yleisistä periaatteista:

- Järjestävä yliopisto huolehtii tapahtuman ohjelmasta, ilmoittautumisista ja tiedottamisesta.
- Tapahtuma järjestetään vuosittain lokakuussa ennen koulujen syyslomaviikkoja (torstaina).
- Kohderyhmänä ovat kaikki tohtorikoulutuksesta kiinnostuneet (tohtorikoulujen hallinto ja johto, tohtoriopiskelijat ja ohjaajat). Mukaan kutsutaan myös yliopistojen tutkimusvararehtorit.
- Tapahtumasta tiedotetaan tohtorikoulutusverkoston kautta. Tiedotusta voidaan yliopistojen henkilökunnan ja opiskelijoiden lisäksi kohdentaa myös esim. ylioppilaskunnille, jatko-opiskelijoiden yhdistyksille yms. ryhmille.
- Ohjelma on yksipäiväinen (kutsutut puheenvuorot, rinnakkaiset sessiot ja tieteenalakohtaiset tapaamiset). Järjestävä yliopisto voi halutessaan järjestää tapahtuman myös kaksipäiväisenä. Tohtorikoulutusverkosto osallistuu tarvittaessa ohjelman suunnitteluun.

- Tohtorikoulutuspäivällä ei tarvitse olla erityistä teemaa, mutta rinnakkaiset sessiot on hyvä rakentaa teemoittain sen mukaan, minkälaisia esityksiä osallistujat kulloinkin ehdottavat.
- Ohjelmaan voi järjestävän yliopiston harkinnan mukaan sisältyä kahvi- tms. tarjoiluja. Lounas voi olla omakustanteinen ja matkakuluista huolehtii jokainen osallistuja itse.
- Tapahtumassa kuullut esitykset kootaan avoimesti saataville järjestävän yliopiston verkkosivuille.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto harkitsee vuoden 2017 tohtorikoulutuspäivän järjestämistä. Asiaan palataan verkoston seuraavassa kokouksessa.

6. Tohtorikoulutusverkosto ja EUA Council for Doctoral Education

Tutkimusvararehtori prof. Timo Korkeamäki Hankenilta on aloittanut EUA-CDE:n Steering Committeeen uutena jäsenenä. Käytiin lyhyt esittäytymiskierros, jonka jälkeen Timo Korkeamäki kertoi omasta taustastaan ja EUA-CDE:n vuoden 2017 tapahtumista, joita ovat:

- 10th EUA-CDE Workshop: Ethics and Integrity in Doctoral Education and Research Training 18.-19.1.2017 Lissabonissa <http://www.eua.be/activities-services/events/event/2017/01/18/default-calendar/10th-eua-cde-workshop>
- 10th EUA-CDE Annual Meeting 15.-16.6.2017 Tallinnassa <http://www.eua.be/activities-services/events/event/2017/06/15/default-calendar/10th-eua-cde-annual-meeting>

Todettiin, että Timon kautta verkostolla on jatkossa mahdollisuus tuoda esille ajatuksia ja tarpeita jo tapahtumien suunnitteluvaiheessa. Tutkimusetiikka on ollut vahvasti esillä suomalaisten yliopistojen tohtorikoulutuksessa vuodesta 2012 lähtien, jolloin Tutkimuseettinen neuvottelukunta uudisti HTK-ohjeensa <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje>. Seuraavan vuosikokouksen teema liittyy mahdollisesti tohtoreiden työllistymiseen ja työmarkkinoihin. Keskusteltiin aiheesta. Otettiin esille mm. tarve vahvistaa tohtorikoulutuksen houkuttelevuutta ja arvostusta työmarkkinoilla. Ehdotettiin ratkaisuiksi työnantajanäkökulman huomioimista tohtorikoulutuksen suunnittelussa sekä työnantajien ja tutkijoiden matchmaking -toimintaa. TOHTOS-hankkeen seminaarissa 17.10.2016 esiteltiin TTY:n Teollisuuden tohtoriohjelmaa, jossa yhdistyvät teollisuuden tarpeet ja akateeminen tutkimus. Toimintamalli on siirrettävissä myös muille tieteenaloille. Kokemuksia ja toimintamalleja kaivataan myös monitieteisistä tohtoriohjelmista. Toimintakulttuureissa on eroja yliopistojen ja yritysten välillä, mutta myös eri tieteenalojen välillä.

Syötteenä EUA-CDE:n suuntaan otettiin esille tohtorikoulutusmallin (kolmas sykli) yhtenäistäminen Euroopan tasolla (esim. yhtenäiset väitöskirjavaatimukset), mikä edistäisi mm. ITN-verkostoissa tehtävää tohtorikoulutusyhteistyötä. Lähestymistapa voisi olla tieteenalakohtainen. Keskusteltiin myös mahdollisuudesta esitellä suomalaista tohtorikoulutusta EUA-CDE:n tapahtumissa. Todettiin, että Aarresaari-verkoston valtakunnallinen uraseuranta sopisi hyvin Tallinnan vuosikokouksessa esille nostettavaksi aiheeksi.

7. Ilmoitusasiat

- Olli Nuutinen kertoi TOHTOS-hankkeen etenemisestä. Tohtorikoulutusverkosto on hankkeelle tärkeä yhteistyökumppani. Hankkeessa luotavat toimintamallit pyritään verkoston kautta linkittämään kaikkiin suomalaisiin yliopistoihin. Tallenteet 17.10.2016 järjestetystä Tohtorikoulutuksen työelämäyhteydet – kohti hyviä käytäntöjä -seminaarista ovat nähtävissä

osoitteessa: <https://moniviestin.uta.fi/videot/other/tutkijakoulu/tohtos/tohtorikoulutuksen-tyoelamayhteydet-kohti-hyvia-kaytantoja> ja seminaarin esitysten diat ovat saatavissa osoitteessa: <http://www.uta.fi/tutkijakoulu/tohtos/tilaisuudet/menneet/index.html>. Uusia tilaisuuksia on suunnitteilla. Samoin selvitys tohtorikoulutuksen hyvistä työelämäkäytännöistä. Hankkeessa valmistellaan myös verkko-oppimateriaaleja tukemaan tohtorikoulutusta. Keskeinen haaste on luoda malleja työelämäyhteyksien integroimiseksi tohtorikoulutukseen.

- Anneli Ahvenniemi on tiedustellut sähköpostitse väitöskirjojen arvostelukäytäntöjä ja toimittanut yhteenvedon verkostolle.
- UNIFI:ltä on tiedusteltu jatkotutkintoon johtavan opinto-oikeuden pituuden rajaamista koskevan lakiehdotuksen tilannetta. Lakiesitys ei tällä hetkellä näytä etenevän ministeriössä poliittiseen päätöksen tekoon. UNIFI seuraa tilannetta.
- Tutkimuksesta vastaavat vararehtorit ovat sopineet, että koontuvat tulevaisuudessa noin pari kertaa vuodessa ja keskustelemaan ajankohtaisista aiheista.
- Opetushallitus järjestää joulukuussa 2016 työpajan liitteiden sähköisestä käsittelystä Opintopolussa. Korkeakouluilta on pyydetty kommentteja eri hakujen liitekäsittelyyn liittyen.

8. Muut asiat

- Maanpuolustuskorkeakoulu on toivonut saavansa tietoa tohtorikoulutusverkoston seminaareista kuten tohtorikoulutuspäivästä. Todettiin, että tietoa voidaan jakaa ja MPKK voidaan lisätä verkoston yhteyshenkilölistalle sekä kutsua mukaan verkoston kokouksiin. Puheenjohtaja on yhteydessä Maanpuolustuskorkeakouluun.
- Puheenjohtaja kerää sähköpostitse vastaukset verkostolle esitettyihin kysymyksiin ja tekee niistä verkostolle jaettavan koosteen.
 - Onko väitöskirjojen kielentarkastus pakollinen kaikissa yliopistoissa?
 - Kuinka tutkijakoulurahoitusta jaetaan yliopistojen sisällä esim. tiedekunnille?
 - Kuka saa toimia väitöskirjan valvojana/ohjaajana/vastuuprofessorina (proffa/tenure/dosentit jne.) ja mistä hän vastaa?

9. Seuraava kokous

Päätettiin vuoden 2017 kokousajat, jotka ovat: ke 8.3.2017 klo 11-15, ke 21.6.2017 klo 11-15 ja to 30.11.2017 klo 11-15. Vuoden 2017 kolmas kokous sovittiin alustavasti pidettäväksi lokakuussa (vko 40) Lappeenrannassa valtakunnallisen tohtorikoulutuspäivän yhteydessä. Ajankohtaan palataan seuraavassa kokouksessa.

Verkoston puheenjohtajuus vaihtuu 1.1.2017 alkaen Aalto yliopistolle. Vuoden 2016 aikana on käsitelty teemoja, joiden käsittely jatkuu myös vuoden 2017 aikana:

- Avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssin valmistelu (Henriikka Mustajoki)
- Tutkimusetiikan verkkokurssin seurantar ryhmän tehtävä (Henriikka Mustajoki)
- TOHTOS-hankkeen eteneminen (Olli Nuutinen, Jukka Sysilampi)
- Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta -hankkeen kuulumiset (Iina Kohonen, TENK ja TJNK)
- Tohtorikoulujen hallinto- ja palvelurakenne: Turun yliopiston malli (Elise Pinta)
- Jatkotutkinnot ja Opintopolku (Pirjo Karhu, OPH)

Lisäksi seurataan OKM:n asettaman laadullisen työllistymisen työryhmän työskentelyä. Työryhmän tehtävänä on arvioida erilaisten laadullisen työllistymisen mittaamistapojen soveltuvuutta rahoituskriteereiksi ammattikorkeakoulututkintojen sekä ylempien korkeakoulututkintojen ja tohtoritutkintojen osalta.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kuluneesta vuodesta ja päätti kokouksen klo 14:50.